

talt sig om, at det tages paa den Maade, at vi lidt efter lidt løse, hvad der kan løses, og saa lade Friheden udvikle sig ved Siden deraf; lad det saa vise sig, hvad Friheden kan udrette. Naar man synes at ville gjøre det til Statens Sag ogsaa at tage sig af den Deel af Underviisningen, som skal fremkaldes ved Pyst — det vil sige, naar man lader Skolefriheden bringe Frihed til dem, der hylde den, og naar vi tillige paa alle Steder, i de Kredse, som ere os nærmest og hvem Sagen angaar, gjøre opmærksom paa, at her er en Side af Skolelivet, der er værd at prøves, saa troer jeg, at der vil fremkomme heldige Frugter deraf. See, fra den Side betragtet kan der efter min Mening gjøres en Deel; men hvad der egentlig skal gjøres, og hvad der ogsaa kunde gjøres i denne Sag, naar det skal gjøres, og hvad der er naturligt, det er, at der, naar man vilde tage sig af Sagen med Alvor, i hvert Sogn dannede sig en Forening, der tog sig af fattige Børns Velvære, ikke lod dem henhugne i det fattige Hjem, naar Forældrene ere ude, eller overlades til den vilkaarlige Tilværelse, hvorfor de ere udsatte, men henviste dem til et Sted, hvor de idetmindste kunde faae en hyggelig Bopæl, indtil Forældrene atter kunde afhente dem om Aftenen. Paa denne Maade kunde der vistnok udrettes Noget, hvorved en bedre Følelse vilde vaagne hos de Fattige, saa at ogsaa de vilde erkjende, at Frihed i Livets Tjeneste, og især med Hensyn til hvad der angaar det at faae sine Børn godt opdragne, er og maa være Forældrene en Hjertesag, som maa være dem uundværlig. Her er Tale om at fremkalde en bedre Skoleunderviisning, og denne kan, mener jeg, fremkaldes ved det, som man kunde kalde Skolelyst, hvorved Skolesagen efter min Overbeviisning vilde vinde god Fremgang; thi man maa tvinge, saameget man vil, anvende Tvang, der vil dog alligevel Intet udrettes. Denne almindelige Erfaring troer jeg, at de Fleste af os, som boe paa Landet, have pundet. Det er Friheden alene, det er den størst mulige Frihed ene og alene, der giver noget Udbytte for Underviisningen, saa det nytter slet ikke, at man tvinger dem, der ikke ville tage imod den; thi det gaar med Tvangen, som Ordspøget lyder: Man kan vel nøde Jaaret til Vandstedet, men

ikke til at drikke, saa fra den Side betragtet er det en almindelig Regel, at man vel kan nøde til Skolen, men alligevel ikke nøde til at modtage Underviisning. Det, at Staten vil raade for Almueskoleunderviisningen og have den lige god for alle Børn, synes mig ogsaa at være en meget urigtig Tanke, som ikke lader sig gennemføre; thi det er jo vist, at alle Børn ikke ere udstyrede med lige Evner til at modtage Underviisning, saa det ogsaa fra den Side er et ganske frugtesløst Arbejde, Staten her har paataget sig, og der vil aldeles ikke blive udrettet Noget derved uden for enkelte begavede Børns Vedkommende; thi at en enkelt Begavet kan komme frem og naae det almindelige Maal i Almueskolen, det skal jeg villig indrømme; men her standser da ogsaa Udviklingen, og det fordi de allesammen skulle trækkes op til et vist Maal af Skolekundskaber, Noget, der ikke kan opnaaes. Der er af det ærede Medlem fra Bornholm (Fallefen) saavel som af det ærede Medlem for Kjøbenhavns 2den Valgkreds (Brix) talt en Deel om Almueskolerne. Det ene af de ærede Medlemmer talte saaledes om Sproget. Jeg veed ikke, om den ærede Tale — men jeg kan ikke troe, at det skal være Tilfældet — meente, at Børnene ikke kunde srive Sproget grammatisk, eller om han ved det, han httrede, havde Tanken sættet paa det Sprog, som lyder i de høiere, dannede Kredse. Skulde det være dette, han havde for Die, saa maa jeg tilstaae, at jeg aldrig vilde ønske, at et saadant Sprog skulde lyde i nogen Almueskole; thi det vilde tage sig ganske besynderligt ud, at der i den simple og jevne Befolknings Mund førtes et saadant Sprog, et Sprog, som slet ikke passede sig til de Forhold, hvormed den var sammenvevet; thi Sproget maa og skal være et Hjertesprog, det maa lyde, som Folkeaanden er, den alene er Bærer af Modersmaalet. Ikke de Dannedes Tale eller nogen Grammatik gjør Sproget, men det er Aanden, der maa gaae igennem det og bære Hjertets Følelser som Livsyttringer efter den Udvikling, Enhver kan have tilegnet sig. Det gaar ikke an at gjøre Sproget eller sit Modersmaal til Gjenstand for de Siindannedes Tankeverom; thi Sproget har sin bedste Klang,